

GÈNE BERVOETS, ZANG 22

"Bloed, zweet en tranen. Dit is veruit het moeilijkste dat ik als acteur gedaan heb. De tekst heeft een onwaarschijnlijk strak metrum en zit vol gedachtesprongen. Tegelijk moet ik snelheid en actie in mijn spel brengen, want mijn zang gaat over wraak, over oorlog. Deze keer bindt Odysseus een bloedige strijd aan met de Griekse vrijers die zijn huis in Ithaka vernield hebben. Hij krijgt daarbij de hulp van de trouwe varkenshoeder, de koeherder en zijn zoon Telemachos, die hij kort daarvoor weer ontmoet heeft."

"Ook interessant: ik word bijgestaan door mijn zoon. Kaena is gitarist en samen met zanger Bob van der Leij creëert hij abstracte muziek bij de tekst. Hun performance zal de agressiviteit aanwakkeren."

"We hebben nog veel werk, maar het goede aan me hier weken in onderdempelen is dat het me tal van ideeën geeft. Zo heb ik me voorgenomen om op de vrije dagen van deze tournee te gaan schilderen. Voor mij is de Odyssee meer dan een tekst. Ik ga er mijn eigen, grote tableaus van maken."

BEELDVERHAAL

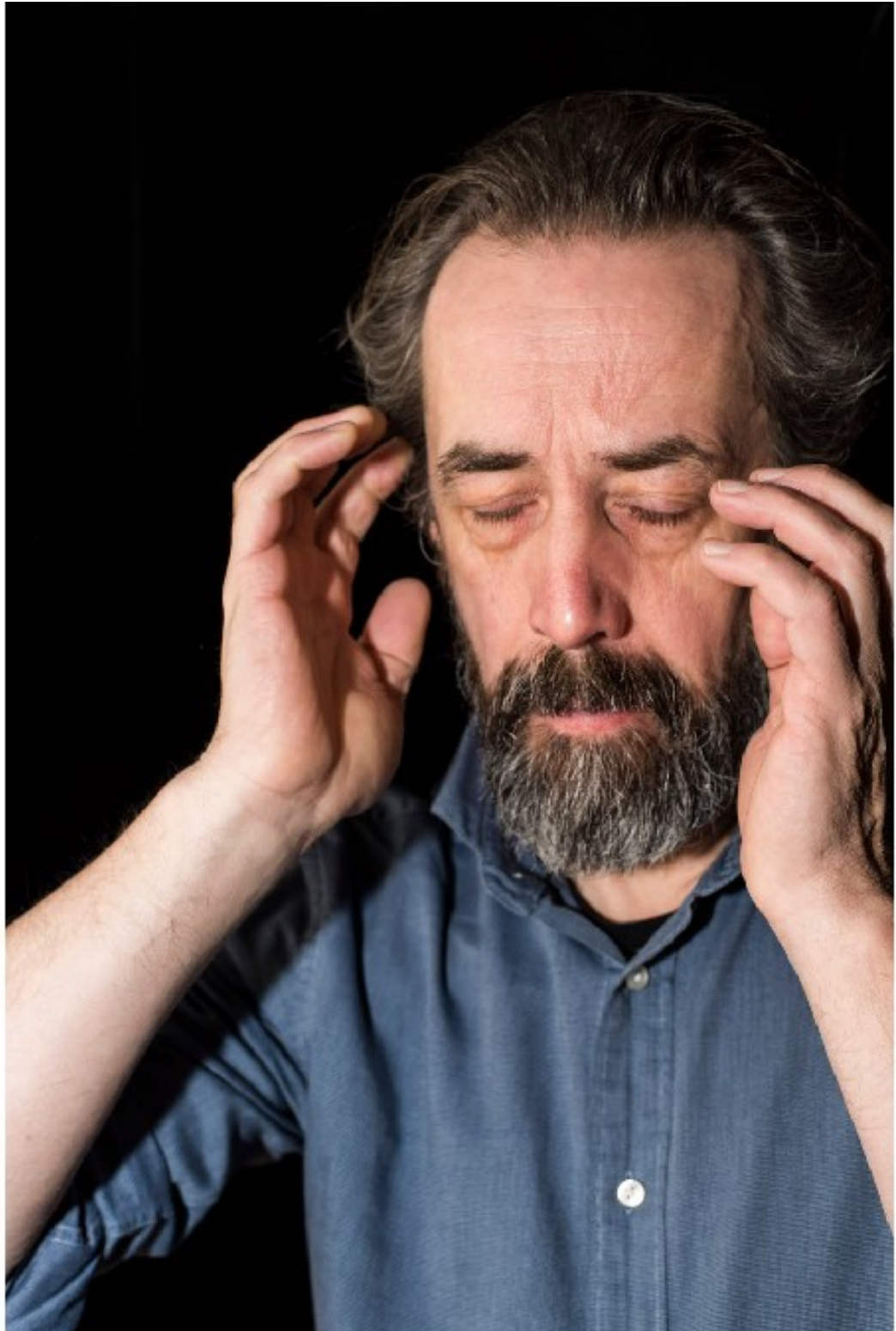
WIJ ZIJN ODYSSEUS

TANTRISCH THEATER

Met *Odysseus. Een zwerver komt thuis* brengt KVS-directeur en regisseur Michael De Cock Homeros' heldendicht integraal op de planken. Een marathon van 24 gezangen, gespreid over 3 dagen, met 30 acteurs en 1 choreografe.

De *Odyssee* is een monument opgetrokken uit taal. Terwijl de betere archeologie werkt bij de gratie van de invulling van wat verdwenen is, creatieve reconstructie, en we niet anders kunnen dan gissen naar het verleden, is deze tempel van taal intact. Het is een van redenen waarom de tekst integraal opvoeren een prikkelende gedachte is. Want die vraag mogen we wel stellen: waarom dit boek van herinnering, thuiskomst en gastvrijheid – de *filoxenia* – integraal opvoeren? Het antwoord is eenvoudig: omdat de meanderende traagheid, het trage, hypnotiserende en diepe zoeken, essentieel deel uitmaakt van de kwaliteit van het werk. En het is net die kwaliteit die Homeros, de vertaler Patrick Lateur en al die spelers zoeken en met u willen delen.

De taal staat stil bij Homeros, vertelde de 'oudste Odysseus' me. Op een avond begin januari zaten we in de kantine van KVS bij een matige koffie te praten. Hij was overgekomen uit Frankrijk, waar hij woont, om met ons te repeteren. We werkten aan de eerste zangen en de laatste. Het bracht ontroerende ontmoetingen mee tussen een acteur in de herfst van zijn carrière en jonge mensen voor wie alles nog moet beginnen. 'Je mag je bij het spelen,' zei hij,

KRIS CUPPENS, ZANG 18

'Het diepmenselijke inzicht dat Homeros tentoonspreidt... Mensen zijn blijkbaar al heel lang "mensen". Na een oorlog vol heldendaden en een reis vol avonturen wil je gewoon naar huis, naar

vrouw en kind. Dat je daar alles voor overhebt, vind ik zeer aangrijpend en erg van deze tijd. Het is slim dat Michael De Cock dit nu op scène brengt. Zelf zit ik op een kantelpunt in mijn leven, dus dat willen thuiskomen snap ik heel goed.'

SOUFIANE CHILAH, ZANG 15

'Dit literaire Nederlands is voor mij een nieuwe taal. Het idee dat ik zo'n poëtisch, klassiek stuk tot leven mag brengen, vind ik heel spannend. Het heeft al veel tijd, concentratie en opofferingen gevraagd, maar de wil om er iets van te maken is groot, zeker omdat Michael zo'n gepassioneerde theatermaker is.'

**VALENTIJN DHAENENS,
ZANG 13**

'De *Odyssee* is eigenlijk een lang gedicht van een dikke tienduizend verzen, dat alle acteurs samen opzeggen. De sensatie is dat we allemaal bijdragen tot één epos. Maar we zijn daarbij volstrekt inwisselbaar. We vertellen gewoon door daar waar degene voor ons stopt. Ik vind het heerlijk deel uit te maken van die ketting, die bovendien al bijna drieduizend jaar oud is en vandaag opnieuw beluisterd wordt zoals mensen dat destijds moeten hebben gedaan. Het is een voorrecht dat te doen heropleven. Het is de ultieme herhaling.'

'niet concentreren op het ultieme moment, *le moment suprême*, noch op het consumeren ervan. Dan doe je het werk zoveel oneer aan.' Homeros leeft bij de gratie van het uitstel van het verlangen. Homeros als 'literaire tantrische seks'. Nog een prikkelende gedachte. Er is geen betere manier om Homeros te lezen dan hem te luisteren. Niemand komt dichterbij zijn ziel dan de vertaler en de acteur. In die zin is dit ook een ode aan het spel in zijn puurste vorm. Het vat de ultieme paradox van het spelen samen: de acteur moet de tekst temmen, om er zich dan, naïef als een kind, keer op keer, weer in te verliezen.

In Odysseus, de belangrijkste held in de tekst, vind je geen gemakkelijke vriend. Hij is moeilijk lief te hebben. Ik vind hem na al die uren repetitie nog altijd niet sympathiek, maar in zijn verscheurende dilemma tussen heimwee en vertezucht is hij voor iedereen herkenbaar. Misschien is hij net daarom van alle Griekse helden het meeste mens. Hoe mooi, bijvoorbeeld, de hereniging met zijn vrouw Penelope. Hoe de twee elkaar na twintig jaar weer in de ogen kijken, als in een weerbarstige spiegel, tevergeefs zoekend naar resten van wie zij ooit waren, zich afvragend of hun liefde nog intact is.

Wie komt kijken en luisteren, zal nu en dan verdwalen in de veelheid van verzen en namen. Maar ook gegrepen worden. Want vanuit de oudheid spreken de Griekse helden ons toe. We kunnen ze horen, als spraken zij vandaag. En onder hun woorden, verzen en streven, hoe anders ook de zeden en de tijd, kunnen we een diepe drang naar menselijkheid, mededogen en harmonie herkennen.

Michael De Cock
Foto's Fred Debrock

De voorstelling van meer dan 24 uur kun je over drie dagen beleven (2, 3, 4 februari) of als één lange theatermarathon (24-25 maart) in de KVS (Brussel).

<

OSCAR VAN ROMPAY, ZANG 8

'Alsof je een stoel uit een blok hout kerft. Zo voelt het als je uit de *Odyssee* de structuur naar boven probeert te halen. Je moet jezelf ondergeschikt maken aan de tekst, te werk gaan als een ambachtsman. En natuurlijk schijnt mijn persoonlijkheid er wel doorheen – zo doet de eloquente koning Alkinoös me aan Obama denken – maar ik neem toch vooral een dienstbare positie in. De *Odyssee* komt voort uit een orale traditie die onze literaire geschiedenis voorafgaat, ligt aan de basis van onze cultuur. Alsof je aan de bron staat. De tekst is rijk en complex, maar ook direct en puur. Hij toont wat het is om mens te zijn, nog voor dat beeld gecorrumpeerd werd door "beschaving". In die zin is de *Odyssee* een gids voor het leven.'

'In mijn zang is Odysseus aangespoeld op het eiland van de Faiaken, een harmonieus volk, waar hij als een vorst wordt ontvangen. Er wordt gegeten, gespeeld en gezongen dat het een lieve lust is. Een belangrijke rol is weggelegd voor de blinde bard Demodokos die over het paard van Troje zingt en fungeert als alter ego van Homeros. Met andere woorden: het is een zang die voortdurend naar zichzelf verwijst en het zingen zelf bezingt.'

>

MARK VERSTRAETE, ZANG 20

'Ik heb niet afgezien om de verzen onder de knie te krijgen, ik leer graag vanbuiten. Bovendien was het een prettig weerzien met een wereld die ik nog ken van vroeger, toen ik als theaterstudent omging met klassieke teksten. Die concreet maken vond ik toen al een uitdaging, die toch iets anders oplevert dan wanneer je met moderne stukken werkt. Klassieke teksten creëren een andere atmosfeer, in hun taal zit een gedragenheid.'

RASHIF EL KAOU, ZANG 6

'Ik ben een halve classicus – ik heb regentaat Latijn gestudeerd – en het eerste stuk dat op mij grote indruk maakte, was de *Odyssee*. Ik was 13 en besepte: ik wil ook op het podium staan. In die zin maak ik de cirkel nu rond. Dit voelt als een bevestiging van mijn keuze en van de universele kracht van verhalen vertellen.'

'Mijn zang gaat over de liefde, een verademing tussen al het drama en tumult. Nausikaa, prinses op het eiland waar Odysseus als schipbreukeling aanspoelt, wordt verliefd op hem. De tekst

heeft iets diepmenselijks, bijvoorbeeld als zij hem beloert, terwijl hij baadt. Het maakt mijn zang veel sensueler dan de andere, hij is bij momenten zelfs soft-erotisch.'

'Als ik tijdens de repetities een zin uitsprak als "ze zalfden elkaar tot glanzen toe", ging het in mijn hoofd soms van *ba-waw*, als een fout jaren 90-muziekje. Het grootste deel van de tijd gaat het er braaf aan toe, hoor. Odysseus spreekt zedig tegen Nausikaa, maar wel vol overgave. Dat doen wij mensen tegenwoordig te weinig: onszelf volledig aan een ander overgeven.'

<

JURGEN DELNAET, ZANG 11

'In mijn zang toon ik Odysseus in de onderwereld, waar hij de geesten van waarzeggers en gestorven medestrijders om raad vraagt. Het wordt een nachtmerrietrip door een tastbaar verleden. Een doldwaas relaas van een man die te veel gezien heeft.'

'Deze opdracht is voor mij in de eerste plaats acteerteknisch hyperinteressant. 640 strak geritmeerde verzen instuderen spreekt dat deel van de hersenen aan dat tegenwoordig dreigt te verkruimelen en te verstoffen. Alle kennis zit onder je duim. Deze tekst trekt en sleurt je in zijn gareel. En geeft de speler een zuurstofrijke vrijheid in return.'

'Daarnaast, op levensbeschouwelijk vlak, zet dit verhaal de tijd stil. Als in: "Ga zitten. Ik geef je in 500 bladzijden een overzicht van een paar duizend jaar evolutie." Dit is een universeel kunstwerk over de zoektocht naar zin.'

<

FRANK DIERENS, ZANG 17

'Ik breng de zeventiende zang, waarin Odysseus vermomd als zwerver zijn paleis betreedt. Het vergde best wat studeerwerk. Maar zoals dat in het verleden bij mijn Franse premières het geval was, kan de beloning groot zijn. Enfin, dat hoop ik, als we erin slagen ons publiek ten volle te bespelen.'

'In deze vertelling zie ik mezelf als de naïeveling die verbaasd is over wat zijn pad kruist en uiteindelijk met angst de troep weer verlaat in de hoop dat alles toch nog goed afloopt.'

LISBETH GRUWEZ, DANS

'Als al het verbale geweld van de mannelijke vertellers over de scène is geraasd, mag ik ze non-verbaal van repliek dienen in naam van de verzwegen vrouwen: Penelope, Kalyпсо, Circe, de nimfen en sirenen. In mijn interpretatie staan zij symbool voor verbintenis en verzoening, terwijl het mannelijke idioom van roem en heldendom alleen maar verdeeldheid zaait.'

**BRUNO VANDEN BROECKE,
ZANG 12**

'De link tussen Odysseus' omzwerving en de vluchtelingenproblematiek is makkelijk te leggen, al hoed ik me ervoor om dat helemaal door te trekken. Dit blijft een avonturenverhaal met een veelheid aan thema's. Net daarom is het zo'n fantastische vaandeldrager van het Grieks, de taal waarvoor mijn hart klopt. Ik ben classicus, maar ik deed veel liever Grieks dan Latijn. Die laatste is de taal van de logica, de eerste van de poëzie.'

'Ik moet wel zeggen: deze poëzie is pakkemoeilijk om gestudeerd te krijgen. Ik moest het in twee fasen aanpakken: eerst de verzen in mijn geheugen stampen, daarna zoeken hoe ik ze helder kon vertellen. Dit is een bloemrijke, weidse tekst, vol epitheta en formules, zoals de "roze-vingerige dageraad". Vroeger vergemakkelijkten die herhalingen de beluistering; van het hedendaagse publiek zal het een apart soort concentratie vragen. Maar wat ben ik blij met dit spannende totaalproject! Zo'n daad van megalomanie in tijden van besparingen is een statement dat kan tellen. Het is fantastisch dat er nog mensen zijn die de maan willen – om Caligula te citeren.'

>>

BARTEL JESPERS, ZANG 3

'Wie de verteller is die ik vertolk, blijft in het midden. Nu eens is hij een getuige, dan weer de acteur uit de 21ste eeuw met zijn eigen kijk. Het bijzondere is dat hij niet centraal staat – het verhaal neemt de ruimte in – en dat er een levende herinnering ontstaat. De acteur moet zich de juiste woorden herinneren, net zoals de personages zich proberen te herinneren wat ze meemaakten op hun omzwervingen. Vervolgens draagt hij de woorden over aan het publiek, in de hoop dat zij het kunnen navertellen.'

>

TIM BOGAERTS, ZANG 3

'In de derde zang gaat Telemachos op zoek naar zijn vader. Het is de eerste keer dat hij een belangrijke missie onderneemt. Het proces van opgroeien en man worden is een belangrijke connectie tussen mij en het personage, maar ook de schoonheid van de taal en de mondelinge traditie maakten dat ik maar al te graag wilde meewerken.'

NINA KORTEKAAS, ZANG 1

'Toen ik zag dat ze jonge mensen zochten voor de openingszang, dacht ik meteen: ja, cool! Toch heeft het lang geduurd voor ik me kandidaat stelde, omdat ik twijfelde of ik wel goed genoeg zou zijn. Ik ben blij dat ik het gedurfd heb.'

'Ik kruip heel even in de huid van Penelope, die al jaren wacht op haar man en half in rouw is. Intussen zit er een hele schare vrijers te wachten, tot ze een van hen als haar nieuwe echtgenoot kiest. In die chaos moet haar zoonje opgroeien.'

STEF AERTS, ZANG 5

'De belangrijkste reden om in deze productie te stappen, was voor mij de tekst, en de rol die ik mag spelen. Ik ben mezelf als verteller. Dat prikkelt me, net omdat het eigenlijk geen echte rol is. En omdat er weinig vluchtwegen of schuilhoeken te bekennen zijn.'

STEFAN PERCEVAL, ZANG 9

'Odysseus is een leugenaar, zei Michael De Cock me. Dan vind ik het interessant om te onderzoeken waarom hij liegt. Gaandeweg ontdekte ik dat hij eigenlijk een idealist is die zijn mond voorbijpraat, en daardoor steeds weer in de problemen komt. Dat maakt hem herkenbaar. Het steentje dat ik bijdraag aan deze mozaïek van verhalen, zal hopelijk een echte mens laten zien.'

'Intussen heb ik geleerd dat, als je vlucht uit een situatie, daar altijd een reden voor is en dat je daar niet altijd over moet zwijgen. Ik doe het vaak, mijn zorgen voor mezelf houden, maar dan kunnen anderen er niet op reageren. Het delen van besognes en onzekerheid maakt je net rijker.'

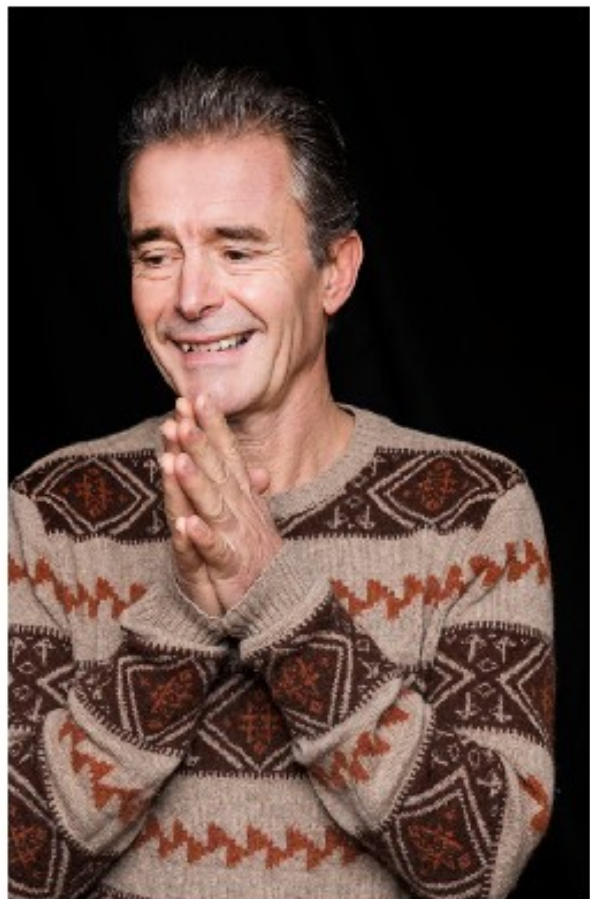
LUCAS VANDERVOST, ZANG 21

'Onze rol als acteur in deze vertelling is de woorden en beelden uit een eeuwenoud verhaal "thuis te brengen" in herkenning en zo "alles wat thuis-kan-komen" te verwelkomen. De kunst van het thuiskomen ligt in het gevoel nooit te zijn weggeweest.'

<

BERT LUPPES, ZANG 23

'De liefde is, ook voor mij, een belangrijk thema, dus is het mooi dat mijn zang een romantisch punt vormt in het verhaal. Odysseus en Penelope ontmoeten elkaar weer en tasten af. Ik hoop dat het publiek, los van de anekdote, de muzikaliteit en schoonheid van de taal meekrijgt. Vertaler Patrick Lateur heeft prachtige zinnen geschreven, die precies kloppen en versterkt worden door alliteraties en binnenrijm. Je moet je als acteur bewust zijn van die talige rijkdom.'

FRANK FOCKETYN, ZANG 14

'Dit is echte vertelkunst, en dat is gezond. Ik denk dat we tegenwoordig te veel op onze schermjes zitten te staren, en de kracht van het woord en de verbeelding vergeten zijn. Een andere reden dat ik mee op de kar gesprongen ben, is omdat het zo'n ferme groep is die deze Odyssee maakt. En omdat die over gastvrijheid gaat, over je huis openstellen voor vreemdelingen, bedelaars, vluchtelingen, wie dan ook.'

'In mijn zang klopt Odysseus vermomd bij Eumaios aan. De varkenshoeder kent hem, maar hij wil zien hoe hij reageert. Wel, met alle respect. De man behandelt zijn gast zoals hij zelf behandeld zou willen worden. Het is zo spijtig dat we vandaag in een wereld leven waarin niemand nog iemand lijkt te vertrouwen, waarin zoveel vergevingsloosheid bestaat. In plaats van te zoeken naar een schuldige moeten we meer empathie kweken. Voelen is begrijpen.'

TOM TERNEST, ZANG 10

'Ik vertolk de tiende zang, waarin Odysseus vertelt hoe hij via Telepylos, de stad van de menseneten- de Laistrygonen, op Aeaëa aankomt. Godendochter Circe lokt hem in bed, nadat ze zijn gezellen in zwijnen heeft omgetoverd. Na een jaar van schransen en vrijen geeft ze Odysseus de opdracht om af te dalen naar de Hades, de onderwereld. Op het eerste gezicht lijkt het een groot avontuur, maar je ervaart al gauw de dobberende ziel, zoals er vandaag zoveel zijn, op zoek naar een thuis, weer opstaand na elke tegenslag, verleid tot lange omwegen.'

STEVEN VAN WATERMEULEN, ZANG 19

'Het was geen liefde op het eerste gezicht. Ik hou niet zo van monologen – op het toneel is interactie net zo leuk. De verteller in mijn zang verlegt ook voortdurend de focus. Nu eens kruipt hij in de huid van Penelope, dan weer in die van Odysseus of de voedster. Het zijn technieken die wij vandaag bijna niet meer toepassen, maar die, eens je ze toelaat, heel prettig zijn om mee te spelen. Ik vind het intussen best spannend hoe Odysseus en Penelope met elkaar zitten te praten, zonder te weten of zij doorheeft dat hij het is, en zonder te weten of er tussen hen nog liefde is. Met die spanning en dubbelzinnigheid kun je als acteur aan de slag.'

SERVÉ HERMANS, ZANG 7

'Wat een indrukwekkende bende! Van Michael De Cock, een bijzondere, geëngageerde theatermaker, tot de fantastische Lisbeth Gruwez. Natuurlijk is het ook een bijzondere uitdaging om me die ingewikkelde Griekse verzen toe te eigenen.'

'In mijn versie van zang zeven is de verteller een zoekende, tastende bode die zo exact mogelijk alle beschrijvingen en gesprekken wil weergeven. Bij vlagen gaat hij zo op in de details van de personages dat hij ze zelf wordt. Ik hou ontzettend van die precisie. Zo krijgt de toeschouwer de kans om zijn eigen beelden te vormen.'

Opgetekend door Katrien Steyaert.

SERVÉ HERMANS

TOM VAN BAUWEL, ZANG 16

'Blindelings repeteren, dat is het bijna. Elk van ons zit op zijn eigen plek te studeren, zonder iets te weten van de ander. Nu kan ik goed alleen zijn en de discipline van de monoloog is mij zeker niet vreemd, maar toch heeft deze solitaire aanpak iets speciaals. Eng en tegelijk mooi. We werken puur op basis van het vertrouwen dat Michael ons geeft.'

'Het weerzien van Odysseus met zijn zoon

in zang 16 is niet alleen ontroerend, maar vormt ook een belangrijk motorisch moment. De verzen voeren daarna langs verschillende kleuren en sferen. Ik hou ook van de eerder sobere vorm van wat met een ouderwets woord een "alleenspraak" wordt genoemd. Ik sta vooraan op de grote scène, spreek het publiek aan, met niets dan woorden. Deze Odyssee bewijst dat de oeroude vertelvorm nog altijd een bestaansreden heeft.'

TOM VAN BAUWEL

TOM JANSEN

TOM JANSEN, ZANG 24

'Alles sterft, maar het verhaal leeft voort, duizenden jaren. De Odyssee gaat over hoe mensen handelen in extreme situaties zoals liefde, oorlog, overspel en moord. Je bent zelden in de gelegenheid om de vluchtige acties van stervelingen voort te laten leven in zo'n volledig en integraal verteld verhaal. De Odyssee vertellen alsof het hier en nu gebeurt, is van een wonderlijke schoonheid.'